

В. І. Меньялодоктор педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки та психології освітньої діяльності
Запорізького національного університету

ПІДГОТОВКА ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ: ПОЛЬСЬКИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

У цій статті проведено порівняльний аналіз польського та українського законодавства у сфері освіти і науки, що стосується правового регулювання питань, пов'язаних із підготовкою наукових кадрів та захистом дисертацій, проведенням атестації наукових напрямів закладів вищої освіти (наукових установ), акредитацією освітньо-наукових програм третього рівня вищої освіти ступеня доктора філософії. Показано, що впродовж останніх років в Україні було прийнято низку нормативно-правових документів на рівні законів України, постанов Кабінету Міністрів України, які загалом відповідають стандартам, прийнятим в Європейському просторі вищої освіти. Найбільших змін зазнали правові норми, що визначають умови підготовки та атестації здобувачів наукового ступеня, зокрема: з 2016 року в Україні розпочата підготовка докторів філософії, яка передбачає потужну освітню складову частину; запроваджено процедуру акредитації освітньо-наукових програм, за якими відбувається ця підготовка; захист дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії проводиться в разових спеціалізованих учених радах, склад яких формується з числа компетентних учених за напрямом дисертації. Проведений аналіз польського досвіду дав змогу сформулювати пропозиції щодо подальшого вдосконалення вітчизняного законодавства в освітньо-науковій сфері щодо ліквідації штучного роз'єднання законодавчих актів, які регулюють освіту і науку, в тому числі тих, що стосуються підготовки докторів філософії та докторів наук; перерозподілу повноважень між Міністерством освіти і науки України та Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти в питаннях, що стосуються формування і реалізації державної політики в науковій сфері, зокрема в питаннях підготовки та атестації докторів філософії, які є суб'єктами наукової діяльності. Подальшим напрямом наукових розвідок є проведення аналітичного дослідження щодо здобутків і викликів експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії, який тривав в Україні впродовж останніх двох років.

Ключові слова: доктор філософії, акредитація освітньо-наукових програм, атестація наукових напрямів закладів вищої освіти, захист дисертації.

Постановка проблеми. Вхідження України до Європейського простору вищої освіти зумовило перехід вітчизняної освіти на трирівневу систему підготовки фахівців: бакалавр – магістр – доктор філософії. Це призвело до кардинальних змін у вітчизняному законодавстві, пов'язаних із запровадженням третього рівня вищої освіти в Україні та формуванням європейської моделі підготовки докторів філософії (PhD), яка принципово відрізняється від радянської практики підготовки кандидатів наук.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Нові підходи до докторського навчання знайшли своє відображення в Національній рамці кваліфікацій (2011) [14], Законі України «Про вищу освіту» (2014) [12], Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти та наукових установах (2016) [16], Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (2019) [18], Положенні про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти (2019) [11]. У сучасних

умовах реформування вищої освіти наявні нормативні документи продовжують удосконалюватися, зокрема розроблено проекти Порядку присудження ступеня доктора філософії [8] та доктора наук [9], а також оновлену редакцію Положення про акредитацію освітніх програм [7], які винесено на громадське обговорення.

Безумовно, запровадження нової нормативної бази в українському сегменті вищої освіти має спиратися на передовий європейський досвід і кращі практики інших держав, зокрема Польщі як країни, найбільш близької нам за історико-культурними традиціями. Аналізу польського досвіду правового регулювання деяких питань в освітньо-науковій сфері присвячені роботи [3; 6; 22], але впродовж останнього часу ці підходи суттєво змінилися, що потребує їх додаткового розгляду.

Мета статті. Мета роботи полягає у проведенні порівняльного аналізу законодавчого регулювання підготовки та атестації докторів філософії в Україні та Польській республіці і наданні пропозицій щодо подальшого вдосконалення вітчизняного законодавства у сфері освіти і науки.

Виклад основного матеріалу. У 2018 році у Польщі набув чинності новий Закон «Про вищу освіту і науку» [2], який акумулював в одному документі всі норми, що стосуються правового регулювання як системи вищої освіти, так і системи наукової діяльності. На наш погляд, це виглядає абсолютно логічним, зокрема у контексті третього рівня вищої освіти та підготовки наукових кадрів, оскільки на цьому рівні максимальним чином забезпечується інтеграція вищої освіти і науки. Натомість українське законодавство нині демонструє штучне розділення правових норм, що стосуються сфери освіти й науки, а також питань, пов'язаних із підготовкою докторів філософії та докторів наук між різними законодавчими актами та їх проектами. Зокрема, Законом України [13] нормативні положення, що пов'язані з підготовкою докторів наук, було перенесено із Закону України «Про вищу освіту» [12] до Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» [17]. Одночасно з цим розроблено окремі проекти Порядку присудження ступеня доктора філософії [8] та Порядку присудження ступеня доктора наук [9].

Для аналізу польського досвіду щодо правового регулювання питань у сфері освіти і науки ми скористалися українським перекладом Закону Республіки Польща «Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce», підготовленого та опублікованого під егідою Міжнародного благодійного фонду «Міжнародний фонд досліджень освітньої політики» [5]. Розглянемо кілька основних положень цього Закону та порівняємо їх з українською законодавчою базою.

Оцінка (евалюація) науки та якості докторських програм

Відповідно до польського законодавства докторська підготовка може здійснюватися в закладі вищої освіти або науковій установі лише за тією науковою спеціальністю, за якою заклад (установа) має наукову категорію рівня А+, А, В+, яка присвоюється Комітетом евалюації науки (КЕН) терміном на чотири роки. Склад КЕН призначається міністром із числа осіб із науковим ступенем, які мають бездоганну репутацію, беруть активну участь у проведенні наукових досліджень і мають значні наукові досягнення. Цей же Комітет здійснює й евалюацію якості підготовки здобувачів наукового ступеня в докторській школі. Натомість оцінювання якості освіти на бакалаврському та магістерському рівнях забезпечується Польською акредитаційною комісією (ПАК).

На відміну від Польщі, в Україні державну атестацію наукових напрямів закладів вищої освіти та наукових установ здійснює МОН України [15], а акредитацію освітньо-наукових програм підготовки докторів філософії, як і освітніх програм підготовки бакалаврів і магістрів, проводить Національне

агентство із забезпечення якості вищої освіти [20]. При цьому на оцінювання якості докторських програм на цьому етапі майже не впливає наявність чи відсутність атестації закладу або установи за певним науковим напрямом. У разі непроходження такої атестації йому рекомендується під час акредитації освітньо-наукової програми «представити експертам докази своєї наукової спроможності за спеціальністю та за напрямом досліджень аспірантів у формі публікацій у вітчизняних і міжнародних фахових журналах, монографій, технічних розробок тощо» [21, с. 60].

Більш доречною та обґрунтованою, на наш погляд, виглядала б процедура, коли оцінку наукової діяльності закладу вищої освіти або наукової установи та якість підготовки докторів філософії за освітньо-науковою програмою здійснює один і той самий орган, зокрема Міністерство освіти і науки України.

Умови підготовки докторів філософії

Навчання докторантів¹ у Республіці Польща відбувається у двох формах: у рамках докторської школи як організованої форми навчання принаймні з двох спеціальностей або екстерном. Підготовка докторів філософії розрахована на 3-4 роки, здійснюється за відповідною освітньою програмою (яку схвалює сенат закладу вищої освіти) та індивідуальним дослідницьким планом, погодженим із науковим керівником (керівниками), який затверджується впродовж 12 місяців від початку навчання.

В Україні діє аналогічна процедура: аспіранти працюють за індивідуальним навчальним планом та індивідуальним планом наукової роботи, підготовка за якими ведеться чотири роки (затвердження цих планів має відбутися впродовж двох місяців від початку навчання) і може здійснюватися як у рамках аспірантури, так і поза нею (для осіб, які професійно провадять наукову, науково-технічну або науково-педагогічну діяльність за основним місцем роботи у відповідному закладі вищої освіти (науковій установі)) [16]. На екстернів у Польщі таке обмеження не накладається.

Упродовж трьох місяців із дня зарахування польському докторантові призначається науковий керівник (один або два), який має науковий ступінь доктора габілітованого² або вчене звання професора. З метою набуття молодими дослідниками досвіду наукового керівництва докторанту може бути призначений допоміжний науковий керівник із числа докторів філософії.

Науковим керівником докторанта не може бути особа, яка протягом останніх п'яти років мала

1 У більшості країн докторант – це особа, яка здобуває ступінь доктора філософії, що відповідає українському статусу аспіранта або здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії

2 відповідає українському ступеню доктора наук.

чотирьох докторантів, які були відраховані за результатами проміжної атестації, або двох докторантів, яких не було допущено до захисту дисертації у зв'язку з отриманням негативних висновків рецензентів.

Вітчизняна нормативна база нині не висуває конкретних вимог до наукових керівників аспірантів, обмежуючись лише нормою, що вони призначаються з числа наукових або науково-педагогічних працівників із науковим ступенем доктора наук або доктора філософії (кандидата наук) одночасно із зарахуванням аспіранта. За рішенням вченої ради закладу вищої освіти аспіранту можуть бути призначені два наукових керівники [16].

Упродовж четвертого семестру навчання в докторській школі польські докторанти проходять проміжну атестацію, яка здійснюється спеціально утвореною комісією з трьох осіб, серед яких один має бути доктором габілітованим або професором із наукової спеціальності, за якою відбувається підготовка докторанта, і не працювати в тому закладі, що здійснює його підготовку. Оплата праці такого члена комісії здійснюється в розмірі 20% базового окладу професора. Наукові керівники докторанта не мають права входити до складу цієї комісії. У разі отримання негативного висновку за результатами проміжного оцінювання докторант відраховується зі складу докторантів. Натомість у разі успішного проходження атестації він має право на підвищення стипендії з 37% до 57% базового окладу професора упродовж наступного терміну навчання.

В українських реаліях проміжна атестація аспіранта відбувається щороку або два рази на рік і проводиться, як правило, кафедрою, на якій відбувається підготовка здобувача і на якій працює науковий керівник, що свідчить про виключно внутрішню оцінку рівня підготовки здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії, яка не завжди може бути об'єктивною. При цьому розмір академічної стипендії аспіранта не змінюється впродовж усього терміну навчання і становить 90% посадового окладу викладача закладу вищої освіти [10]. Враховуючи, що оклад викладача встановлюється за 16 тарифним розрядом (тарифний коефіцієнт – 2,79), а професора – за 20 тарифним розрядом (тарифний коефіцієнт – 3,64) [19], розмір стипендії аспіранта становитиме 69% посадового окладу професора, що перевищує аналогічний польський показник на 12%.

Навчання докторанта в Польщі завершується поданням дисертації до захисту. Цей термін визначається в його індивідуальному дослідницькому плані і може бути продовжений не більше, ніж на два роки, відповідно до регламенту докторської школи. При цьому виплата стипендії здійснюється тільки впродовж перших чотирьох років.

І лише 4-річний період зараховується докторанту до стажу, який визначає його трудові права, за умови, що він отримав ступінь доктора філософії.

Підготовка в українській аспірантурі завершується наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації [16]. При цьому здобувач наукового ступеня доктора філософії має право на проведення захисту дисертації в спеціалізованій вченій раді протягом шести місяців після закінчення аспірантури [18]. Термін його навчання зараховується до стажу наукової роботи незалежно від отримання ступеня доктора філософії [17].

У разі дострокового захисту дисертації польські докторанти мають право на отримання академічної стипендії до завершення терміну навчання в докторській школі, але не більше ніж упродовж шести місяців.

В Україні аспірант, який захистив дисертаційну роботу до закінчення строку підготовки в аспірантурі, має право за власним вибором отримати одноразову виплату в сумі залишку стипендії, передбаченої на відповідний календарний рік, або отримати оплачувану академічну відпустку на строк, що залишився до завершення нормативного строку підготовки в аспірантурі [16].

Присудження ступеня доктора філософії

Право присудження наукових ступенів у Республіці Польща має заклад вищої освіти або наукова установа, яка пройшли процедуру евалюації науки і мають наукову категорію A+, A або B+ за відповідною спеціальністю. В Україні, починаючи з 1 липня 2021 р., таке право надаватиметься закладам, які мають акредитовану освітньо-наукову програму, за якою ведеться підготовка в аспірантурі.

Право на отримання ступеня доктора філософії в Польщі надається особам, які:

- мають кваліфікацію магістра або еквівалентний йому ступінь;
- здобули результати навчання, що відповідають 8 рівню польської рамки кваліфікацій [1];
- опублікували принаймні одну наукову статтю в науковому журналі або рецензованих матеріалах міжнародних конференцій, включених до спеціального Переліку, що затверджується міністром, відповідальним за вищу освіту і науку, або одну наукову монографію, опубліковану видавництвом, що також входить до вищезазначеного Переліку;
- отримали позитивний відгук наукового керівника або керівників;
- представили та захистили дисертацію на здобуття ступеня доктора філософії.

Вітчизняна система присудження наукових ступенів висуває аналогічні вимоги до претендентів, але вимагає від здобувачів ступеня доктора філософії наявності не менше трьох наукових статей,

опублікованих у фахових виданнях України категорії «Б» (замість однієї статті може бути зараховано монографію або розділ у монографії) та/або іноземних періодичних виданнях. При цьому не менше однієї статті має бути опубліковано в країні, яка входить до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу. До такої публікації прирівнюється публікація у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «А», або в закордонних виданнях, проіндексованих у базах даних Web of Science Core Collection та/або Scopus. Наукова публікація у виданні, зарахованому до першого - третього квартилів (Q 1 – Q 3) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank або Journal Citation Reports, прирівнюється до двох публікацій [18].

Відповідно до польського законодавства дисертаційною роботою може бути як письмова праця, так і наукова монографія або сукупність опублікованих наукових статей за спільною тематикою, а також самостійна та відокремлена частина колективної праці. До дисертаційної роботи додається анотація польською та англійською мовами.

В Україні за чинними вимогами дисертація на здобуття ступеня доктора філософії подається виключно у вигляді спеціально підготовленої кваліфікаційної наукової праці на правах рукопису, до якого включається анотація державною та англійською мовами [18]. Але проектом нового Порядку присудження передбачено, що за бажанням здобувача та за погодженням із науковим керівником дисертація також може бути подана до захисту у вигляді не менше трьох статей, оприлюднених в іноземних періодичних наукових фахових виданнях, які зараховані до першого – третього квартилів (Q1 – Q3) відповідно до класифікації SCImago Journal and Country Rank або Journal Citation Reports, до яких додаються вступний та заключний розділи, що обґрунтовують цілісність змісту цих статей та новизну викладених наукових результатів [8].

За польською процедурою для присудження ступеня доктора філософії призначаються три рецензенти, які мають ступінь доктора габілітованого або вченого звання професора і не є працівниками установи, в якій здійснюється захист дисертації. Зазначені вимоги щодо наукового ступеня/вченого звання не поширюються на іноземних рецензентів, якщо ці особи мають значні наукові досягнення за тематикою дисертаційної роботи, що вноситься на захист.

Рецензенти впродовж двох місяців із дня отримання дисертації мають підготувати рецензії, які разом з її текстом (якщо вона підготовлена у вигляді письмової праці) або анотацією чи описом дисертації (якщо вона не є письмовою працею) розміщуються у відкритому доступі на вебсайті

закладу вищої освіти або наукової установи не пізніше, ніж за 30 днів до дня захисту дисертації. Якщо дисертаційна робота подається у вигляді письмової праці, вона перед захистом має пройти перевірку в Єдиній державній антиплагіатній системі. Захист докторської дисертації проводиться за умови, що як мінімум два рецензенти надали позитивні рецензії.

В Україні за останні роки процедура присудження ступеня доктора філософії зазнала кардинальних змін у зв'язку з передачею цього права від постійно діючих до разових спеціалізованих учених рад, які формуються під кожен захист дисертації у складі п'яти осіб: голови ради, двох рецензентів, які є штатними працівниками установи, де відбувається захист дисертації, та двох опонентів (можливо, іноземних), які не є працівниками цієї установи. При цьому голова ради та принаймні один з опонентів та один з рецензентів повинні мати науковий ступінь доктора наук [18]. Підготовленим Проектом присудження ступеня доктора філософії передбачається, що до складу разової ради можуть входити один рецензент і три опоненти, яким достатньо мати ступінь доктора філософії за умови, що він отриманий не раніше, ніж за три роки до утворення разової ради [8].

У місячний термін із дня отримання необхідних документів опоненти подають голові ради підписані ними відгуки, які разом із висновком про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації, підготовленим рецензентами, та примірником самої дисертації, попередньо перевіреною радою на відсутність порушень академічної доброчесності, розміщуються на офіційному вебсайті установи не пізніше, ніж за 10 днів до захисту дисертації. Якщо на дисертацію надійшов більше ніж один негативний відгук опонента, дисертація знімається з розгляду.

Висновки і пропозиції. На підставі проведеного порівняльного аналізу польського та українського законодавства у сфері підготовки та атестації докторів філософії можна зробити такі висновки. По-перше, вітчизняна система підготовки наукових кадрів поступово переходить на європейські стандарти і запроваджує європейські підходи до оцінювання якості навчання здобувачів вищої освіти, у тому числі і третього рівня. По-друге, в Україні на законодавчому рівні зберігається штучне розділення освітньої та наукової сфер. При цьому підготовка докторів філософії регулюється освітнім законодавством, а підготовка докторів наук – науковим. Вважається за доцільне розробити єдиний Закон, який би визначав правові, організаційні та фінансові засади функціонування і розвитку освіти і науки в Україні. По-третє, зовнішню оцінку наукової діяльності закладів вищої освіти (наукових установ) здійснює Міністерство освіти і науки України, а акре-

дитацію освітньо-наукових програм, за якими відбувається підготовка докторів філософії, проводить Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. Логічно було би передати ці функції МОН України, оскільки саме ця інституція, згідно з Положенням про Міністерство освіти і науки України, є головним органом у системі центральних органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сферах освіти і науки та наукової, науково-технічної діяльності [15], тоді як Національне агентство є постійно діючим колегіальним органом із питань реалізації державної політики у сфері забезпечення якості вищої освіти [20]. За цієї ж причини до повноважень Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти не може входити, наприклад, встановлення вимог до рівня наукової кваліфікації осіб, які здобувають наукові ступені, а також розроблення Порядку присудження наукових ступенів спеціалізованими вченими радами закладів вищої освіти (наукових установ), що нині передбачено чинним статутом цієї організації [20].

Перспективою подальших наукових розвідок є проведення аналітичного дослідження щодо здобутків і викликів експерименту з присудження наукового ступеня доктора філософії, який діяв в Україні з 6 березня 2019 року по 30 червня 2021 року.

Список використаної літератури:

1. Polska Rama Kwalifikacji. URL: <https://kwalifikacje.gov.pl/o-zsk/polska-rama-kwalifikacji>
2. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce: Ustawa z dnia 20 lipca 2018 r. *Kancelaria Sejmu*. URL: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20180001668/U/D20181668Lj.pdf>
3. Дегтярьова І.О. Польський досвід державної атестації науково-педагогічних кадрів. *Грані*. 2013. № 9 (101). С. 186–193.
4. Деякі питання проведення державної атестації закладів вищої освіти в частині провадження ними наукової (науково-технічної) діяльності : Постанова Кабінету Міністрів України від 22 серпня 2018 р. № 652. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/652-2018-%D0%BF#n11>
5. Закон Республіки Польщі «Про вищу освіту і науку» / Пер. з польської І. Дегтярьова, С. Федонюк, Л. Колісник. Київ : Таксон, 2020. 336 с.
6. Майборода В.С. Стан та розвиток університетської науки в Польщі *Науковий збірник Хмельниць. ін-ту соціальних технологій ун-ту «Україна»*. 2011. Вип. 3. С. 46–48.
7. МОН пропонує для громадського обговорення проект нової редакції «Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти». *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-novoyi-redakcii-polozhennya-pro-akreditaciyu-osvitnih-program-za-yakimi-zdijsnyuyetsya-pidgotovka-zdobuvachiv-vishoyi-osviti>
8. МОН пропонує для громадського обговорення проект Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-poryadku-prisudzhennya-stupenya-doktora-filosofiyi-ta-skasuvannya-rishennya-razovoyi-specializovanoyi-vchenoyi-radi-zakladu-vishoyi-osviti-naukovoyi-ustanovi-pro-prisudzhennya-stupenya-doktora-filosofiyi>
9. МОН пропонує для громадського обговорення проект Порядку присудження наукового ступеня доктора наук. *Міністерство освіти і науки України*. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-poryadku-prisudzhennya-doktora-nauk>
10. Питання стипендіального забезпечення : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 липня 2004 р. № 882. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/882-2004-%D0%BF#Text>
11. Положення про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти : Наказ МОН України від 11 липня 2019 р. № 977. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
12. Про вищу освіту : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>
13. Про внесення змін до деяких Законів України щодо врегулювання окремих питань присудження наукових ступенів та ліцензування освітньої діяльності : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1369-20#n6>
14. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій: постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1341. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF#Text>
15. Про затвердження Положення про Міністерство освіти і науки України : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 жовтня 2014 р. № 630. *Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/630-2014-%D0%BF#Text>
16. Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти та наукових установах : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 р. № 261. URL:

- <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/261-2016-%D0%BF#Text>
17. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19#Text>
18. Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/167-2019-%D0%BF#Text>
19. Про упорядкування умов оплати праці та затвердження схем тарифних розрядів працівників навчальних закладів, установ освіти та наукових установ : Наказ МОН України від 26 вересня 2005 р. № 557. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1130-05#Text>
20. Про утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти : Постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2015 р. № 244. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/244-2015-%D0%BF#Text>
21. Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми. / За редакцією Бутенко А.П., Єременко О.В., Квіт С.М. / Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року / Київ : ТОВ «Український освітнянський видавничий центр, 2020. 66 с.
22. Сидорчук Н. Національна рамка кваліфікацій: порівняльний аналіз досвіду України та Польщі. *Українська полоністика*. 2014. Вип. 11. Педагогічні дослідження. С. 264–269.

Meniailo V. Training of Doctors of Philosophy: Polish experience for Ukraine

This article provides a comparative analysis of Polish and Ukrainian legislation in the field of education and science, concerning the legal regulation of issues related to the training of scientific personnel and the thesis defence; attestation of scientific directions of higher education institutions (scientific institutions); accreditation of educational and scientific programs of the third level of higher education with the degree of Doctor of Philosophy. It has been shown that in recent years Ukraine has adopted a number of legal documents at the level of laws of Ukraine, resolutions of the Cabinet of Ministers of Ukraine, which generally meet the standards adopted in the European Higher Education Area. The biggest changes have been made to the legal norms that determine the conditions for the training and certification of degree candidates, in particular: since 2016, Ukraine has begun training of PhDs, which provides a strong educational component; the procedure of accreditation of educational and scientific programs, according to which this training takes place, has been introduced; the thesis defence for the degree of PhDs is carried out in one-time specialized scientific councils, the composition of which is formed from among competent scientists in the field of the thesis. The analysis of the Polish experience allowed to formulate proposals for further improvement of the domestic legislation in the field of education and science to eliminate the artificial separation of the legislation governing education and science, including those relating to the training of Doctors of Philosophy and Doctors of Science; the redistribution of powers between the Ministry of Education and Science of Ukraine and the National Agency for Quality Assurance in Higher Education in matters related to the formation and implementation of the state policy in the scientific sphere, in particular, in the training and certification of PhDs who are subjects of scientific activity. A further direction of scientific research is to conduct an analytical study on the achievements and challenges of the experiment for the awarding degree of Doctor of Philosophy, which lasted in Ukraine for the past two years.

Key words: Doctor of Philosophy, PhD, accreditation of educational and scientific programs, certification of scientific directions of higher education institutions, thesis defence.